

Profesionālās izglītības kompetences centrs
“Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”

K.Valdemāra iela 139, Rīga, LV-1013, tālr. 67360823, e-pasts rdmv@rdmv.lv

Mācību līdzeklis
Starppriekšmetu projekts vācu valodā un mūzikas vēsturē
Francis Šūberts „Forele”

Autore: Valda Salmiņa
Profesionālās izglītības kompetences centra
„Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”
vācu valodas skolotāja

Mācību līdzeklis izstrādāts sadarbībā ar
Profesionālās izglītības kompetences centra
„Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”
kultūras vēstures skolotāju
Tamāru Klimko

2017

Starppriekšmetu projekts vācu valodā un mūzikas vēsturē:

Francis Šūberts Forele/ Franz Schubert Die Forelle

Stundas plāns

Mērķgrupa	Ieteicamais zināšanu līmenis A2
Stundu skaits	3 x 40 minūtes
Mērķis un uzdevumi	detalizēta teksta lasīšana, autobiogrāfijai raksturīgās leksiskas un gramatisko formu apguve, darbības vārda laiku lietojums dzejas tekstā, mūzikas noskaņas un teksta sastatījums

Fāze	Sociālā forma	Darba materiāli
Izpildiet ar tematisko vārdu krājumu tekstu par Šūberta dzīves gājumu.	Individuāls darbs	Teksts
Kādi īpašības vārdi raksturo foreli? Aizpildiet asociogrammu. Lietojiet vārdnīcu.	Darbs pāros	Vārdnīcas
Noklausieties Franča Šūberta dziesmu „Forele”. Vai asociogrammā ierakstītie vārdi atbilst mūzikas radītajam iespaidam?	Plēnumā	Atskanotājs
Meklēt mūzikai atbilstošas kustības, attēlot tās pantonīmiski.	Grupās	
Klausāties mūziku. Kādas optiskas , akustiskas ainas var iztēloties?	Individuāli vai pāros	Atskanotājs
Darbs ar tekstu: Kādi īpašības vārdi raksturo dzejolī tēlotās norises? Aplūkot katru pantu atsevišķi.	Darbs grupās	Vārdnīcas Teksta kopijas
Pievērst uzmanību darbības vārda laiku lietojumam dzejolī. Kā tas raksturo dzejoļa kopnoskaņu?	Plēnumā	Teksta kopijas Darba lapas
Izstātiet dzejoļa sižetu īsumā.	Darbs pāros	
Klausieties mūziku vēlreiz salīdziniet to ar tekstu.	Individuāli, plēnumā	

Darba lapa 1

1 <https://www.youtube.com/watch?v=gjNQ3vMQOTI>

Šūberta dzīves gājums. Ievietojiet darbības vārdus pagātnes formā!

Kindheit, Musikunterricht lehren, lernen	Franz Peter Schubert wurde am 1797 als zwölftes Kind in einem Vorort von Wien geboren. Sein Vater und sein Onkel...ihn das Geigenspiel, außerdem ... er, Orgel zu spielen.
beginnen, werden, erhalten	1808 ... er als Chorsänger. Später ...er nicht nur Solosänger, sondern auch erster Violinist in einem Orchester und ...Unterricht in Komposition durch Antonio Salieri.
Lehre, Beruf Besuchen, komponieren, annehmen, unterrichten	1813 ...er das Lehrerseminar und 1814 ...er die Stelle eines Hilflehrers in der Pfarrschule ..., wo sein Vater
Schaffen, Erste Kompositionen Sich bewerben, ziehen, entstehen	1816 ... er sich als Lehrer in Laibach, wurde jedoch abgelehnt . Daraufhin ...er nach Wien, um als Komponist zu arbeiten. Sein erstes Auftragswerk , eine Kantate, ... um 1816 .
In Ungarn Erfolg haben, anbieten	In Wien ... seine Werke Erfolg, und 1818 ... Graf Johann Karl Esterhazy von Galantha eine Stelle als Sing und Klaviermeister auf seinem Gut in Ungarn.... .
In Oberösterreich reisen, bleiben, erkranken, gehen	1819 ... Schubert nach Oberösterreich. Trotz der Aufführungen zweier Opern ... weitere Opernversuche erfolglos. 1823 ... er schwer und ... 1824 zurück nach Wien.
Letzte Lebensperiode in Wien Sich bewerben, stattfinden, sterben	1826 ... er sich als Vizekapellmeister der kaiserlichen Hofkapelle und als Kapellmeister am Wiener Kärtnerthortheater, doch seine Gesuche wurden nicht angenommen. Am 26.März 1828 , am ersten Todestag Beethovens, ... sein einziges öffentliches Konzert mit eigenen Werken 1828 ... Schubert an Typhus.

Dziesma „Forele” tapusi laikā ap 1817.- 1818. gadu.

Darba lapa 2

1) Noklausieties Franča Šūberta dziesmu „Forele”. Kādi īpašības vārdi vislabāk raksturo tās noskaņu?

2) Kādas kustības raksturo Šūberta „Foreli „”? Attēlojiet pantonīmiski.

3) Iztēlojaties, ka Jūs stāvat strauta malā un vērojat foreli. Kādas ainas Jūs redzat, ko jūs dzirdat?

4) Darbs ar tekstu.

a) Izrakstiet vārdus, kas raksturo dzejoļa darbību. Strādājiet grupās.

1. Pants : Forelle; Wasser
2. Pants: Fischer
3. Pants : Wasser; Dichter; Fischlein

b) Izrakstiet no teksta darbības vārdus. Pievērsiet uzmanību darbības vārdu laiku lietojumam. Kas ir noteicis to mainīgumu?

Darbības vārda forma	Darbības vārda nenoteiksme
	vorüberschießen - aizsauties(ātri aizpeldēt) garām
Stand -stāvēju	Zusehen - noskaņties
	Sich wenden=sich bewegen
Dachte - domāju	Gebrechen -izdoties
Fängt nicht - nenoķers	Trübe machen - sadūļkot
Zuckte - parāva	
Zappelt- spirinās	
Sah an - noskaņjos	

c) Izstātiet ūsi dzejoļi ietverto vēstījumu. Izmantojet a) b) punktā izrakstītos vārdus.

Darba lapa 3. Risinājums

Darbs ar tekstu.

Izrakstiet vārdus, kas raksturo dzejoļa darbību. Strādājiet grupās.

4. Pants : Forelle: froh, launisch, munter; Wasser : helle=klar
5. Pants: Fischer mit der Angel, Fischer mit kaltem Blute
6. Pants : Wasser : trübe; Dichter mit regem Blute = aufgeregt; Fischlein betrogen- gefangen

Izrakstiet no teksta darbības vārdus. Pievērsiet uzmanību darbības vārdu laiku lietojumam.

Darbības vārda forma	Darbības vārda nenoteiksme
schoss vorüber -aizšāvās	vorüberschießen - aizšauties(ātri aizpeldēt) garām
Stand -stāvēju	Stehen- stāvēt
Sah zu -skatījos	Zusehen - noskatīties
Sich wand=bewegte sich- kustējās	Sich wenden=sich bewegen
Dachte - domāju	Denken –domāt
Gebricht nicht - neizdosies	Gebrechen -izdoties
Fängt nicht - nenoķers	Fangen –noķert
Macht trübe - saduļķo	Trübe machen - saduļķot
Zuckte - parāva	Zucken –pavilkt
Zappelt- spirinās	Zappeln –spirināsties
Sah an - noskatījos	Ansehen -noskatīties

Izstātiet ūsi dzejoļa sižetu ūsumā. Izmantojiet izrakstītos vārdus.

Die muntere Forelle schoss im klaren Fluss. Der Dichter bewunderte sie und der Fischer sah ihr zu. Der Fischer machte das Wasser trübe und fing das Fischlein. Der Dichter sah mitleidend zu.

Darba lapa 4

Klausieties mūziku vēlreiz, salīdziniet to ar tekstu. Kāda ir mūzikas noskaņa katrā no pantiem.

Lasiet selektīvi sekojošu autentisko tekstu. Kādi īpašības vārdi raksturo mūzikas noskaņu.

Tonart und Melodie

„Das Lied steht in der Originalfassung für hohe Stimme in Des-Dur, die Taktart ist 2/4. Die Klavierbegleitung ist stets geprägt von Sextolen, die durch die Tempoangabe „Etwas lebhaft“ den Eindruck der fröhlichen, lebendigen Forelle widerspiegeln. Die Melodie der Gesangsstimme ist fast durchgehend heiter, nur drei Takte vermitteln kurzzeitig den Eindruck der Traurigkeit bzw. des Mitleids seitens des Sängers, wobei die Melodieführung kurz darauf wieder in Dur zurückfällt.“

Komposition

Par ko tiek runāts pirmajos divos pantos? Iztulkojiet sekojošus adnominālos Genitīvus

Beobachten – novērot → die Beobachtung einer Forelle

Warten – gaidīt → Warten des Anglers

Un 3. panta beigās?

Beobachten - novērot Beobachtung dieses Akts

Deuten – interpretēt Deutung des Beobachters

„Die ersten beiden Strophen, in denen von der Beobachtung einer Forelle im klaren Bach und dem vergeblichen Warten des Anglers erzählt wird, bestehen aus einer Reprise des Hauptmotivs, die dritte Strophe ist dann unterteilt in einen dramatischen Part, in dem der Bach getrübt und die Forelle gefangen wird, und eine weitere Reprise, die die Beobachtung dieses Akts und die Deutung des Beobachters enthält. Somit bildet das Lied eine geschlossene Kompositionsform A-B-A', (...).“

Apkopojiet informāciju tabulā!

Handlung	Musik	Stimmung
die Beobachtung einer Forelle	Reprise des Hauptmotivs	Lebhaft, heiter
Warten des Anglers		
Beobachtung des Akts		traurig

<u>Christian Friedrich Daniel Schubart.</u>	<u>Kristians Frīdrihs Daniels Šūbarts</u>
<p>Forelle</p> <p>In einem Bächlein helle, Da schoß in froher Eil Die launische Forelle Vorüber, wie ein Pfeil: Ich stand an dem Gestade Und sah in süßer Ruh Des muntern Fischleins Bade Im klaren Bächlein zu.</p> <p>Ein Fischer mit der Ruthe Wol an dem Ufer stand, Und sah's mit kaltem Blute, Wie sich das Fischlein wand. So lang dem Wasser Helle, So dacht' ich, nicht gebracht, So fängt er die Forelle Mit seiner Angel nicht.</p> <p>Doch endlich ward dem Diebe Die Zeit zu lang; er macht Das Bächlein tückisch trübe: Und eh' ich es gedacht, So zuckte seine Ruthe; Das Fischlein zappelt dran; Und ich, mit regem Blute, Sah die Betrogne an.</p>	<p>Forele (parinde)</p> <p>Kādā strautiņā dzidrā Tur traucās priecīgā steigā kaprīzā forele garām kā bulta. Es stāvēju krastā Un noskatījos saldtīksmi Kā mundrā zivtiņa peld Skaidrajā strautā.</p> <p>Zvejnieks ar makšķeri Stāvēja strauta malā Un noskatījās bezkaislīgi Kā zivtiņa apkārt šaudās. Kamēr ūdens būs dzidrs Nodomāju, viņam tas neizdosies, Ar makšķeri savu viņš foreli noķers.</p> <p>Bet pēkšņi blēdim apnika Gaidīt. Viņš viltū saduļķo Strautu un pirms paguvis biju to aptvert, Viņš piecirta savu makšķeri. Zivtiņa spārdās tai galā Un es ar satraukts Noskatījos piekrāptajā.</p>

Pielikums Nr.2

1.Peld forele pa strautu,
Ar viļniem rotājas.
Te šurpu,turpu viņa
Kā bulta aizšaujas.
Es klusām noskatījos
Uz jautro zivtiņu-
Cik viegli viņa vijas
Pa dzidro strautiņu,
Cik viegli viņa vijas
Pa dzidro strautiņu.

2.Pie dzidrupītes straujas
Ar savu makšķeri
Kāds zvejnieks stāv uz kraujas
Un vēro mierīgi.
Es nodomāju sevī:
Līdz ūdens dzidrs būs,
Ar makšķeri vis tevi
Šis viltnieks neiegūs.
Ar makšķeri vis tevi
Šis viltnieks neiegūs.

3.Bet jokot neprot zvejnieks-
Viņš strautu dulķot sāk.
Vai zivtiņa gan prātā,
Ka tuvu briesmas nāk.
Drīz forele tam somā
Jau spārdās krastmalā.
Un žēlums mani pārņem,
Ka viņai vīlies tā.
Un žēlums mani pārņem,
Ka viņai vīlies tā.

Miniprojekt: Das Forellen Quintett/Trout Quintet

Sagatavot prezentāciju par *Foreles* kvintetu!

Allegro vivace [[edit](#)]

Den Beinamen erhielt das Quintett, weil Schubert dem Variationensatz sein Lied *Die Forelle* als Thema zugrunde legte (nach dem Gedicht von [Christian Friedrich Daniel Schubart](#)).

Das Forellenquintett besteht aus fünf Sätzen:

1. *Allegro vivace*
2. *Andante*
3. *Scherzo – Presto*
4. *Thema – Andantino – Variazioni I–V – Allegretto*

Im Unterschied zu [Beethovens](#) Variationstechnik wird das thematische Material nicht transformiert. Das Thema wird eher umspielt und dekoriert und im Ausdrucksgehalt abgewandelt. Das Thema wird in jeder Variation von einem anderen Instrument getragen. Ab der 5. Variation wird die Tonart modulatorisch gewechselt, um in der letzten Variation zur Ausgangstonart zurückzukehren.

5. *Finale – Allegro giusto*

Izmantotie avoti:

- ✓ Rainer E. Wicke/ Karin Rottmann *Musik und Kunst Im Unterricht Deutsch als Fremdsprache*, Cornelsen, 2013.
- ✓ Rainer E. Wicke . DAF Zwischendurch mal. Gedichte, Hueber, 2017.
- ✓ https://de.wikipedia.org/wiki/Die_Forelle_13.12.2016.